

Becalel morade sestiti, a Rahel se posadi uz njega. Čudo, koje ja doživeo, beše ga savladalo. Najpre je morao doći k sebi. A zatim uzme dečake kraj sebe, zagleda im u oči, pa drhćući zapita:

«Pa jeste li, moji mališani, već štogod naučili? Ja mislim jevrejski, u Hederu, iz svete Tore.»

Stariji odgovori ponosito: «Ja učim Gemoro, Baba Kama».

«A ja sam počeo Raši», dodade drugi.

Lice staroga, zaokruženo grdnom samurovom kapom, sijalo je od sreće i radosti. Kadiš, beše misao, koja je oba supruga u trenutku spojila, Kadiš za njega i za nju.

«A hoćete li posle nas dati Kadiš čitati?», upita Becalel.

«Naravno», poviče mladi, «vrlo rado». Ali ga stariji brat onako po američki munu. «Ne kaže se za Kadiš vrlo rado».

Zatim se svih petoro smejalo u najvećoj sreći.

Tada užegoše sveće, obe sveće godišnjice i sveće Sabata.

Becalel gledaše neke vreme u svetlost. On vide svetlost Šehina, koja se ogledaše u njegovu sabatkom licu. Onda uze oba dečaka za ruke.

«Hodite Kadešim, da idemo u hram . . .»

Nikola I. i Mojsije Montefiore.

Priča **An-ski**.

Kad se kraljica Engleske popela na presto, u kraljevskom dvoru je priređena velika svečanost, na koju su pozvani svi kraljevi i kneževi celog sveta. Sem toga pozvane su na svečan obed sve engleske aristokrate, članovi vlade, kao i sve ugledne ličnosti, koje su bile poznate kao savetodavci krune i vlade. Među ovima bio je i Mojsije Montefiore.

Za vreme svečanog obeda vladaše dobro raspoloženje. Dobro staro vino učinilo je goste razgovornima i monarsi počеше pričati povesti iz svojih država. Jedan se hvalio veličinom i prostranstvom svoje zemlje, drugi se hvalisao sa svojim zlatom i srebrom, treći je oholo govorio o svojoj moći i ratnim sredstvima, a četvrti je izjavio, da je ponosit na svoju — mudrost.

Tada reče Nikola I., car Rusije: «Moje carstvo je najveće na svetu. Narod, nad kojim ja vladam, mnogobrojan je kao pesak u moru i ja imam blaga svega sveta. Samo jednu grešku ima moja zemlja: suviše mnogo Jevreja je u njoj i ja ne znam, kako da ih se oprostim».

Kad je Mojsije Montefiore čuo reči cara svih Rusa, on pride Nikoli, pokloni se pred njim, pa mu reče:

«Kao što razumedoh iz reči Vašeg Veličanstva, Vi ste nezadovoljni, jer se u Vašem carstvu nalaze toliki Jevreji. Ako je tako, onda nije ništa lakše, nego da se od njih oslobodite».

«Kako bi to bilo moguće?» upita Nikola. «Posve prosto: prodajte mi Vaše Jevreje! Ja ću Vam platiti za svaku jevrejsku dušu, mladu ili staru, mušku ili žensku, tri rublje u gotovini assignatima».

«I vi ćete uzeti Jevreje iz moje zemlje?»

«Naravno, do poslednjeg čoveka».

Nikola beše presretan, jer zaista je bila dobra trgovina, koja mu je ponudena: oprostiti se svih Jevreja i još uz to dobiti lepu svotu novaca. Car odmah pristade, pazar je utvrđen, te se sporazumeše, da Montefiore kroz tri meseca dođe u Rusiju, da položi kupovnu svotu za Jevreje i da sve Jevreje odvede iz Rusije.

Kad se Nikola vratio doma, on pozove sve svoje ministre i savetodavce, pa im saopšti radosnu vest.

«Zaključio sam sjajnu trgovinu. Prodao sam sve Jevreje po tri rublje od glave za gotove assignate».

Kad ministri i savetodavci čuše izveštaj carev, uhvatiše se za glavu i povikaše u jedan glas:

«Za ime Boga, gospodaru, šta si to počinio? Danas imamo od svakog Jevrejina, čoveka, žene ili deteta, prosečno godišnje čiste dobiti po dvadeset rubalja. Ti ćeš osiromašiti, kad tako jeftino prodaš svoje Jevreje».

Uvide Nikola, da je učinio glupost, pa upita svoje savetodavce, kako bi se trgovina mogla pokvariti. Ministri smišljahu način, kako da spasu caru Jevreje, a da se ne prekrši ugovor. Tada odjednom poviče ministar:

«Veličanstvo! Pronašao sam! Poznato je, de se Jevreji po tom poznaju, što nose bradu, pajes i dugo odelo. Neka car izda zapovest, da odsad svi Jevreji režu svoje brade i pajese i nose kratko odelo. Onda ih niko neće poznati kao Jevreje. I kad dođe Montefiore, da odvede svoje Jevreje, ti ćeš mu dati Kareje i reći, da u zemlji nema više Jevreja».

Dopaadne se caru ovaj savet, te odmah izda nalog, da Jevreji porežu brade i pajese i obuku kratko odelo.

Kad je Mojsije Montefiore posle ugovorenog roka došao u Petrograd i pokazao u carskom dvoru svoj ugovor, jedan ministar ga je dočekao izjavom:

«Nama su Kareji pravi Jevreji, ako hoćeš, a ti ih uzmi i plati za njih ugovorenu cenu».

Montefiore odmah je shvatio, da mu ne misle izdati Jevreje. Uvreden zbog prekršaja reči, on se bez oprostaja odmah vrati natrag. Uoči Sabata zadržu se u Vilni. Gospodar Vilne beše u ono vreme grof Potocki. Kad je ovaj doznao, da je Montefiore

stigao u Vilnu, on ga poseti u njegovu svratištu. Dok su ovi sedeli i razgovarali, dode glasnik iz Petrograda i predade Montefioru zatvoreno pismo cara Nikole. Montefiore primi pismo, razgleda ga sa svih strana, pa ga onda ostavi na sto. Tada reče grof Potocki:

«Što ne otvorite zavoj i ne pročitate carevo pismo. Poštovanje prema kruni nalaže nam, da carevo pismo odmah po prijemu otvorimo i pročitate».

Mojsije Montefiore odgovori:

«Ne mogu otvoriti carevo pismo, jer je danas Sabat, a u Sabat je zabranjeno vršiti nekakav posao».

Tada grof Potocki htjede sami da prelomi pečat, ali ga Montefiore zadrži rekavši:

«Vi ste i suviše veliki gospodin, a uz to i moj gost, zato ne mogu dozvoliti, da se toliko ponizite, te da moja pisma otvarate».

Na to grof Potocki dozove svog slugu, pa mu zapovedi, da otvori zavoj. Tek što je sluga prelomio pečat sa zavoja, on odmah pade mrtav.

Unutrašnjost zavoja i hartija pisma behu puni snažnog otrova, koji odmah ubija.

Mojsije Montefiore, zastrašen ovim njemu namenjenim atentatom, dade čim se smrklo upregnuti i otputuje dalje. Došavši doma odmah se prijavi kraljici Engleske, pa joj ispriča sve, što mu se desilo u Rusiji. Vlada kraljice Engleske osećala se je duboko uvređenom ovakvim postupkom cara Nikole I.; otuda se izrodio sukob između Engleske i Rusije, koji je doveo do — Sevastopoljske bitke.

Talmudske izreke.

Troje Bog ljubi: ko ne dolazi u gnev, ko se ne opija i ko popušta od svog prava.

*

Uvreda rečima gora je od iskorišćavanja u novčanim poslovima; tamo je šteta neocenjiva, a ovde je ocenjiva.

*

Ko širi rdave vesti, odriče se ujedno Boga.

*

Troje Bog mrzi: ko drukčije govori, nego što misli, ko može da posvedoči o svom bližnjem, a neće, i ko protiv svojih bližnjih u krivičnoj stvari sam istupa.